

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

Mayke Haaksman
m.haaksman@nijmegen.nl
T 14024

Ons kenmerk

D221188798

Bijlage(n)

Bijgevoegd: Ja

Datum 13 december 2022
Onderwerp Uitvoeringsprogramma aanpak religieus erfgoed

Geachte leden van de raad,

Bij deze informeren wij u over onze keuzes voor de instandhouding van ons religieus erfgoed, gebaseerd op het rapport *Programma aanpak religieus erfgoed* opgesteld door de bureau's Spectrum/Elan en het Gelders Genootschap. Onze keuzes zijn vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma aanpak religieus erfgoed.

Aanleiding

In maart 2019 heeft ons college de Agenda Religieus Erfgoed vastgesteld. Met de Agenda is in beeld gebracht wat er in Nijmegen speelt rondom religieus erfgoed, zijn er contacten gelegd met de eigenaren en is het vraagstuk in beeld gebracht. Ook is een aanzet gegeven voor onze mogelijke rol bij religieus erfgoed.

De Agenda bevat aanbevelingen en actiepunten voor een goede omgang met religieus erfgoed. Eén van de beoogde acties is het opstellen van een visie voor de aanpak van religieus erfgoed. We hebben de bureau's Spectrum/Elan en Gelders Genootschap de opdracht gegeven deze visie op te stellen. De afgelopen maanden hebben de bureau's gesprekken gevoerd met eigenaren en bestuurders van religieuze gebouwen om de problematiek van het religieus erfgoed in beeld te brengen en ons aanbevelingen te kunnen doen voor de aanpak van dit erfgoed. Dit heeft geresulteerd in het rapport *Programma aanpak religieus erfgoed*. In het Uitvoeringsprogramma aanpak religieus erfgoed is te lezen wat we de komende jaren met de bevindingen van Spectrum/Elan en Gelders Genootschap gaan doen om ons religieus erfgoed in stand te kunnen houden.

Samenvatting problematiek

Conclusie van dit onderzoek is dat het landschap van nog in gebruik zijnde religieuze gebouwen heel divers is en ook de toekomstverwachting. Van de 31 onderzochte gebouwen, zijn er 18 beschermd als monument en 2 potentiële monumenten. In de 31 gebouwen zijn in totaal 40 religieuze genootschappen actief. Er is een groot verschil in de omvang en de veerkracht van de verschillende geloofsgemeenschappen. Over het algemeen is het zo dat met name de traditionelere katholieke en in iets mindere mate ook de traditionele protestantse kerken te maken hebben met een gestage krimp en een flinke vergrijzing. Dit heeft een grote weerslag op de veerkracht van de gemeenschappen.

De verwachting is dat met name de grote katholieke parochies de komende jaren kerken hun functie gaan verliezen.

Doel aanpak religieus erfgoed

Ons doel voor beleid rondom religieus erfgoed is behoud van de identiteit van Nijmegen door waardevolle en karakteristieke religieuze gebouwen voor de toekomst te behouden.

We gaan zorgen voor:

1. Het in stand kunnen houden van het religieuze erfgoed;
2. Om voor voldoende inkomsten voor instandhouding van de monumentale gebouwen te kunnen zorgen denken we mee over de sociaal-maatschappelijke rol van geloofsgemeenschappen.
3. Het faciliteren van herbestemmingsprocessen door onder andere het toepassen van een afwegings- en transformatiekader.

Met instandhouding bedoelen we dat de gebouwen behouden blijven, ofwel door middel van de religieuze functie, eventueel aangevuld met nevenfuncties, of wel door middel van een herbestemming.

Door het vaststellen van een uitvoeringsprogramma maken we duidelijk hoe we ons religieus erfgoed de komende jaren in stand willen houden, maken we inzichtelijk hoe we herbestemmingsprocessen willen doorlopen en welke rol wij als gemeente hebben bij het religieus erfgoed.

Belang van religieus erfgoed

Wij willen actief beleid voeren ten aanzien van religieus erfgoed, omdat we deze gebouwen een belangrijke categorie binnen het cultureel erfgoed van onze stad vinden. De religieuze gebouwen dragen bij aan de identiteit van Nijmegen en ze vertegenwoordigen de verschillende religieuze gemeenschappen. De binnenstadskerken maken veelal al sinds de middeleeuwen deel uit van onze stad. De grote katholieke kerken en kloosters bepalen vanaf het einde van de 19de eeuw de skyline van Nijmegen. We staan niet voor niets bekend als 'Rome van het Noorden'. Maar ook de gebouwen van andere religies, zoals de synagoge en moskeeën, zijn onderdeel van de geschiedenis van onze stad. Na de Tweede Wereldoorlog was Nijmegen net als de rest van Nederland verzuild en kreeg elke wijk meerdere kerken - protestants en katholiek - met bijbehorende voorzieningen als scholen en wijkcentra. Deze religieuze ensembles vormen de middelpunten van de wederopbouwwijken.

Onze rol bij religieus erfgoed:

1. Monumentenzorgtaken: instandhouding monumenten en meedenken met eigenaren over nevengebruik ten behoeve van de instandhouding van de gebouwen.
2. Bij vrijkomend religieus erfgoed willen wij een faciliterende rol in het herbestemmingsproces innemen, zodat het proces voor eigenaren zo soepel mogelijk verloopt, waarbij we gaan werken met een afwegingskader en een transformatiekader.

Het uitvoeringsprogramma

In het Uitvoeringsprogramma aanpak religieus erfgoed hebben we omschreven wat we de komende jaren gaan doen om ons religieus erfgoed instand te kunnen houden.

Onze aanpak zal tweeledig zijn:

A. Inzet voor gebouwen die hun functie blijven behouden:

1. We stellen een aanspreekpunt binnen de gemeente aan;
2. We organiseren een eerste netwerkbijeenkomst;
3. We onderzoeken de mogelijkheden om verhuur van religieus erfgoed onder de aandacht te brengen;
4. We stimuleren onderhoud van gemeentelijke monumenten;
5. We stimuleren verduurzaming van gemeentelijke monumenten.

B. Inzet voor gebouwen die hun functie zullen verliezen:

Voor herbestemmingsprocessen gaan wij met de volgende instrumenten werken:

1. Een afwegingskader voor nieuwe functies;
2. Een transformatiekader.

Wij faciliteren het herbestemmingsproces door integrale afstemming van de gemeentelijke planologische procedure met het herbestemmingsonderzoek. Dit past binnen de bestaande ambtelijke capaciteit, mits het om 1 of 2 herbestemmingsprojecten per jaar gaat. Als er meer religieuze gebouwen tegelijk vrij zullen komen, komen wij bij uw raad terug.

Daarnaast zullen wij ons voor de Stevenskerk inzetten:

1. We verlenen een eenmalige bijdrage van € 600.000,- voor uitvoering van het Masterplan.
2. Vanwege de unieke functie van de Stevenskerk als icoon van Nijmegen gaan we bij de actualisering van Verleden Verbeeld onderzoeken hoe de rol van de Stevenskerk als 'poort naar de stad' (erfgoed basisinfrastructuur) het beste ingevuld kan worden en wat daar (financieel) voor nodig is.

Hiermee geven we uitvoering aan de toezegging die is gedaan over het expliciet opnemen van de Stevenskerk in de visie op religieus erfgoed tijdens de bespreking van de Erfgoedagenda in 2018. Wel benadrukken we dat de problematiek van de Stevenskerk anders is dan voor andere religieuze gebouwen en dat de aard van gemeentelijke bijdrage aan de Stevenskerk toeziet op uitvoering van de Ergoedstrategie en de actualisering van Verleden Verbeeld.

Een nadere toelichting is in het bijgevoegde uitvoeringsprogramma te vinden.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester

Bijlagen:

Uitvoeringsprogramma aanpak religieus erfgoed

Rapport *Programma aanpak religieus erfgoed* van Spectrum/Elan en Gelders Genootschap

Paspoorten religieuze gebouwen Nijmegen en herbestemde religieuze gebouwen Nijmegen

Handreiking energiebesparen kerken